

(وَمِنْ خُطْبَةٍ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ:) فَإِنَّ تَقْوَى اللَّهِ مِفْتَاحُ سَدَادٍ، وَذَخِيرَةُ مَعَادٍ، وَعِيقٌ مِنْ كُلِّ مَلَكَهٍ، وَنَجَاةٌ مِنْ كُلِّ هَلَكَةٍ يَنْجَحُ الطَّالِبُ، وَيَنْجُو النَّهَارِبُ وَتَسَالُ الرَّغَائِبُ. فَاعْمَلُوا وَالْعَمَلُ يُرْفَعُ، وَالتَّوْبَةُ تُنْفَعُ، وَالدُّعَاءُ يُسْمَعُ، وَالْحَالُ هَادِئَةٌ، وَالْأَقْلَامُ جَارِيَةٌ، وَبَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ عُمُرًا نَاكِسًا، أَوْ مَرَضًا حَابِسًا، أَوْ مَوْتًا خَالِسًا. فَإِنَّ الْمَوْتَ هَادِمٌ لَذَاتِكُمْ، وَمُكَدِّرٌ شَهَوَاتِكُمْ، وَمُبَاعِدٌ طَيِّبَاتِكُمْ، زَائِرٌ غَيْرُ مَحْبُوبٍ، وَقَرْنٌ غَيْرُ مَغْلُوبٍ، وَوَاتِرٌ غَيْرُ مَطْلُوبٍ، قَدْ أَعْلَقْتَكُمْ حَبَائِلُهُ، وَتَكَنَّفَتْكُمْ غَوَائِلُهُ، وَأَقْصَدَتْكُمْ مَعَابِلُهُ، وَعَظَمَتْ فِيكُمْ سَطَوْتُهُ، وَتَتَابَعَتْ عَلَيْكُمْ عَدَوْتُهُ، وَقَلَّتْ عَنْكُمْ نُبُوَّتُهُ. فَيُوشِكُ أَنْ تَغْشَاكُمْ دَوَاجِي ظُلْمِهِ، وَاحْتِدَامَ عِلَلِهِ، وَحَنَادِسُ عَمْرَاتِهِ، وَغَوَاشِي سَكَرَاتِهِ، وَالْأَلِيمُ إِزْهَاقِهِ، وَدَجُورُ إِطْبَاقِهِ، وَجُشُوبَةُ مَذَاقِهِ، فَكَأَنَّ قَدْ أَتَاكُمْ بَغْتَةً فَأَسْكَتَ نَجِيَّتَكُمْ، وَفَرَّقَ نَدِيَّتَكُمْ، وَعَفَى اثَارَكُمْ، وَعَطَّلَ دِيَارَكُمْ، وَبَعَثَ وُرائِكُمْ يَقْتَسِمُونَ ثُرَائِكُمْ، بَيْنَ حَمِيمٍ خَاصٍّ لَمْ يَنْفَعِ، وَقَرِيبٍ مَحْزُونٍ لَمْ يَمْنَعِ، وَآخِرَ شَامِتٍ لَمْ يَجْزَعْ. فَعَلَيْكُمْ بِالْجِدِّ وَاللَّاجِتِهَادِ، وَالتَّأَهُبِ وَالِاسْتِعْدَادِ، وَالتَّزَوُّدِ فِي مَنْزِلِ الزَّادِ، وَلا تَغْرَنَكُمُ الدُّنْيَا كَمَا غَرَّتْ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ، وَالْقُرُونِ الْخَالِيَةِ، الَّذِينَ احْتَلَبُوا دِرَّتَهَا، وَأَصَابُوا غِرَّتَهَا، وَأَفْنَوْا عِدَّتَهَا، وَأَخْلَقُوا جِدَّتَهَا. أَصْبَحَتْ مَسَاكِينُهُمْ أَجْدَانًا، وَأَمْوَالُهُمْ مِيرَاثًا، لا يَعْرِفُونَ مَنْ أَتَاهُمْ، وَلا يَحْفَلُونَ مَنْ بَكَاهُمْ، وَلا يُجِيبُونَ مَنْ دَعَاهُمْ، فَاحْذَرُوا الدُّنْيَا، فَإِنَّهَا غَرَارَةٌ خَدُوعٌ، مُعْطِيَةٌ مُنَوِّعٌ، مُلْبِسَةٌ نَزُوعٌ، لا يَدُومُ رِخَاؤُهَا، وَلا يَنْقُضِي عَنَاؤُهَا، وَلا يَرُكِّدُ بِلَاؤُهَا.

مِنْهَا فِي صِفَةِ الزُّهَادِ: كَانُوا قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا وَ لَيْسُوا مِنْ أَهْلِهَا، فَكَانُوا فِيهَا
كَمَنْ لَيْسَ مِنْهَا؛ عَمِلُوا فِيهَا بِمَا يُبْصِرُونَ، وَ بَادَرُوا فِيهَا مَا يَحْذَرُونَ تَقَلَّبُ أَبْدَانُهُمْ
بَيْنَ ظَهْرَانِي أَهْلِ الْآخِرَةِ، يَرُونَ أَهْلَ الدُّنْيَا يُعْظَمُونَ مَوْتَ أَجْسَادِهِمْ، وَ هُمْ أَشَدُّ
إِعْظَامًا لِمَوْتِ قُلُوبِ أَحْيَائِهِمْ.

درباره تقوا

پرهیزکاری و عمل

همانا ترس از خدا کلید هر در بسته، و ذخیره رستاخیز، و مایه آزادگی از هرگونه بردگی، و عامل نجات از هرگونه هلاکت است، در پرتو پرهیزکاری، تلاشگران پیروز، پرواکنندگان از گناه رستگار، و به هر آرزویی می‌توان رسید. مردم! عمل کنید که عمل نیکو به سوی خدا بالا می‌رود، و توبه سودمند است، و دعا به اجابت می‌رسد، و آرامش برقرار، و قلمهای فرشتگان در جریان است، به اعمال نیکو بشتابید پیش از آنکه عمرتان پایان پذیرد، یا بیماری مانع شود، و یا تیر مرگ شما را هدف قرار دهد.

ضرورت یاد مرگ

زیرا مرگ نابودکننده لذتها، تیره‌کننده خواهشهای نفسانی، و دورکننده اهداف شماست، مرگ دیدارکننده‌ای ناخشنود، هم‌آوردی شکست‌ناپذیر و کینه‌توزی است که بازخواست نمی‌شود، دامهای خود را هم اکنون بر دست و پای شما آویخته، و سختی‌هایش شما را فرا گرفته، و تیرهای خود را به سوی شما پرتاب

کرده است. قهرش بزرگ، و دشمنی او پیایی و تیرش خطا نمی‌کند. چه زود است که سایه‌های مرگ، و شدت دردهای آن، و تیرگیهای لحظه جان‌کندن، و بیهوشی سكرات مرگ، و ناراحتی و خارج شدن روح از بدن، و تاریکی چشم پوشیدن از دنیا، و تلخی خاطره‌ها، شما را فرا گیرد. پس ممکن است ناگهان مرگ بر شما هجوم آورد، و گفتگوهایتان را خاموش، و جمعیت شما را پراکنده، و نشانه‌های شما را نابود، و خانه‌های شما را خالی، و میراث‌خواران شما را برانگیزد تا ارث شما را تقسیم کنند، آنان یا دوستان نزدیکند که به هنگام مرگ نفعی نمی‌رسانند، یا نزدیکان غمزده‌ای که نمی‌توانند جلوی مرگ را بگیرند، یا سرزنش‌کنندگانی که گریه و زاری نمی‌کنند.

سفارش به نیکوکاری

بر شما باد به تلاش و کوشش، آمادگی و آماده شدن، و جمع آوری زاد و توشه آخرت در دوران زندگی دنیا، دنیا شما را مغرور نسازد، چنانکه گذشتگان شما، و امتهای پیشین را در قرون سپری‌شده مغرور ساخت، آنان که دنیا را دوشیدند، به غفلت‌زدگی در دنیا گرفتار آمدند، فرصتها را از دست دادند، و تازه‌های آن را فرسوده ساختند، سرانجام خانه‌هایشان گورستان، و سرمایه‌هایشان ارث این و آن گردید، آن را که نزدیکشان رود نمی‌شناسند، و به گریه‌کنندگان خود توجهی ندارند، و نه دعوتی را پاسخ می‌گویند. مردم! از دنیای حرام پرهیزید، که حيله‌گر و فریبنده و نیرنگ‌باز است، بخشنده‌ای بازپس گیرنده، و پوشنده‌ای برهنه‌کننده است، آسایش دنیا بی‌دوام، و سختی‌هایش بی‌پایان، و بلاهایش دائمی است.

دنیا و زاهدان

زاهدان گروهی از مردم دنیایند که دنیاپرست نمی‌باشند، پس در دنیا زندگی می‌کنند اما آلودگی دنیاپرستان را ندارند، در دنیا با آگاهی و بصیرت عمل می‌کنند، و در ترک زشتی‌ها از همه پیشی می‌گیرند، بدنهایشان بگونه‌ای در تلاش و حرکت است که گویا میان مردم آخرتند، اهل دنیا را می‌نگرند که مرگ بدنها را بزرگ می‌شمارند، اما آنها مرگ دل‌های زندگان را بزرگتر می‌دانند.